

ELEFANTDOMPTÖREN SOM BLEV INREDNINGSCHEF!

RESIDENCE

Sveriges häftigaste hem!

SVINDLANDE
KUSTPARADIS
PÅ ÖSTERLEN

Villasensation i
Stockholms skärgård

Konstsamlarnas
fantastiska cityvåning

Lanthandeln blev
modern vintagedröm

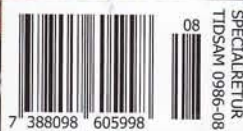
Följ med
hem till Erik
och Anette
Bystrup
i skånska
Löderup!

169

HETA NYHETER
FÖR HELA HEMMET

- ◆ Nya superköken
- ◆ Läckra tallrikar & bestick
- ◆ Bästa belysningen
- ◆ Sköna soffor & fåtöljer

NR 8 2011
PRIS 59:90
INNEHÅLLS
495 EURO
79:90 NOK

Blöt huvudgata. Canal Grande
med Palazzo Cavell- Franchetti där
Glasstress-verken visas i år.

DEN HIMMELSKA GLASRESAN

På ön Murano i Venedig har glasblåsare vårdat sina yrkeshemligheter i över 700 år – och kan göra saker ingen annan i världen kan. Se konsten födas på plats!

Text JEROEN JUNTE & PETTER EKLUND Foto HUGO THOMASSEN

En ö av glas lockar stjärnorna. Under årets Venedigbiennal visar Zaha Hadid, Patricia Urquiola och andra världskända arkitekter och formgivare nytt glas på utställningen *Glastress*. Deras verk är tillverkade för hand på ön Murano där glasbruken har varit i drift sedan 1200-talet. Adriano Berengo, skaparen av *Glastress*, visar runt i sin egen glashytta.

En glasbubbla sväller majestätiskt när en av blåsarna i hyttan för pipan till sina läppar. Precis när bubblan börja tipa mot golvet, snurras pipan med en kraftig vridning och kollapsen avbryts. Blåsan fylls med ny luft så att den levande massan svalnar. Tillbaka i ugnen. Hettan flödar från öppningen, blåsaren svettas och skakar i gång sina tatuerade muskler. Glasblåsning är ett slitigt jobb. Han drar efter andan och lyfter ut den 15 kilo tunga glasbiten igen.

»Så här har vi blåst glas i nästan tusen år«, säger Adriano Berengo.

Om det inte vore för blåsarens märkesjeans och coola T-shirt – det här är ju Italien – är det en scen utan tid. Ljuset faller i strimmor från takfönstren genom den doftande, osiga luften. Kristallen i ugnen är i 400 grader varm, det är nära stålets smältpunkt. Allt härinne görs för hand som alltid, men konstnärerna är nya.

Smyckesformgivaren Ted Noten lutar sig över en bänk för att kolla in sin glasreplik av en Beretta-pistol.

»Vi kanske borde göra den i svart glas och täcka pipan med osynliga diamanter, ett hemligt vapen«, skojar han. Berengo garvar.

»Det är därför det är så skojigt att jobba med artister som Ted. De håller oss i gång genom att hela tiden begära det omöjliga.«

Glas ska blänka. En vas putsas med vatten och trissa i Studio Berengo.

Glasblåsare som lämnade ön fick dödsstraff. Stannade de på ön fick de ett liv i lyx.

O sole mio... Canal Grande i gryningsljus. Venedig och dess lagun är ett världsarv sedan 1987.

› Ted Noten tycker att det är underbart att jobba härute på Murano. Han berättar om 80-åriga glasarbetare som har ägnat hela sina liv åt att gravera, måla, putsa och pryda glas med guld och diamanter.

»De kan göra saker med glas som ingen annan kan. Därför lockar själva namnet Murano glasälskare från hela världen.«

När Venedig 1291 förbjöd glasblåsning på grund av brandfaran flyttades glashyttorna två kilometer till handelsön Murano, som blev »ön av glas« – och en ö av yrkeshemligheter. Att förlora en skicklig hantverkare kunde vara förödande för ett glasbruk och knepen och kunskaperna hölls strängt inlåsta på Murano. Glaskonsten skulle inte få släppas till utlandet. De bästa glasblåsarna fick inte lämna ön – brott mot detta bestraffades med döden – men så länge de höll sig på Murano fick de ett liv i lyx.

»Mästare kunde till och med gifta in sig i adliga släkter. Yrkeshemligheterna och glasrecepten fördes vidare från fäder till söner«, säger Berengo, vars egen son tränas i hyttan för att en dag ta över glasbruket.

Den knivskarpa konkurrensen mellan ett dussintal glasbruk på den en och en halv kilometer stora ön drev fram en ständig innovation. När glasblåsare från Istanbul kom till ön på 1400-talet drevs konkurrensen upp ytterligare. Många nya tekniker som uppstod på den tiden används än i dag, som millefiori (tusen blommor), där lyxiga blomstermönster

blåses in i glaset. En annan typisk Murano-teknik är aventurina eller stellaria uppfunnen, antagligen av misstag på 1600-talet, där partiklar från guld, koppar och andra dyrbara metaller smälts ihop till skimrande kristaller i glaset.

MURANOS DOMINANS BÖRJADE avta på 1800-talet när det böhmiska glaset spreds över världen. 1850 hade ön bara fem glashyttor. Nu har antalet ökat till omkring 70, men glasön är fortfarande hårt utsatt. För att nu återta ledningen har Muranos glastillverkare uppdaterat glaskonsten under de senaste åren, flera med hjälp av nutida design. Exempelvis har Veninis glasstudio tagit fram spektakulära ljuskronor och hängande skulpturer av den holländska designduon Studio Job och de brasilianska bröderna Humberto och Fernando Campana. Märket Salviati har i flera år lanserat serier av vaser av den brittiske arkitekten Nigel Coates. Men inga glasbruk driver designlinjen så hårt som Berengo Studio. 2009 genomfördes den första *Glastress* på Venedigbiennalen med verk av konstgiganterna Robert Rauschenberg och Louise Bourgeois. Berengo bjöd också in skulptören Tony Cragg och konceptkonstnären Joseph Kosuth för att arbeta med brukets främsta glasblåsare. Nu två år senare är Berengo i full färd med att utveckla *Glastress*-projektet med nya verk av arkitekten Zaha Hadid och formgivarna Tokujin Yoshioka ›

Japanske konstnären Hitoshi Kuriyama är intresserad av tillståndet mellan skapelse och försvinnande och gör installationer av lysrör och glödlampor. Här permanenta verket *Life-Reduction* i Muranos glasmuseum.

Vågor på parkeringsplatserna.
Ön San Giorgio Maggiore i fonden,
känd för sin renässanskyrka
ritad av Andrea Palladio.

»Vi måste visa världen vad vi är mästare på, att producera exklusiva glaspjäser i museumklass.«

› och Patricia Urquiola. Hon har skapat en lika lekfull som stollig installation av abstrakta fåglar och sneda kärler.

»När jag började som en yngling här arbetade 3 000 personer med glas på Murano, nu är det knappt 700«, säger Adriano Berengo. »Någonting måste hända. Vi måste visa världen vad vi är mästare på, att producera exklusiva glaspjäser i museumklass.«

På det smutsiga golvet i Berengohytan står en mångarmad skulptur i styrofoam. De knappt synliga konturerna av en urinoar och en toalettbörste syns i virrvarret av böjar och kurvor. »Det här är Joep van Lieshouts *Excrementorium*, ett instrument för alla typer av exkrementer, det där är spyskålen«, säger Adriano och pekar på något som liknar en diskho. Det är långt från de Muranosaker kitschiga glasbutiker brukar sälja. »Det kommer att bli en blanksvart glasskulptur med vita accenter, ett provocativt mästerverk!«

Glastress-kollektionen visas i Palazzo Cavallo-Franchetti, ett av de vackraste palatsen i Venedig. Biennalen, världens äldsta konstbiennial, startad 1895, tillåter ingen försäljning så Berengo planerar att senare visa sina glaspjäser i Moskva, Paris och New York. Men han har större ambitioner än att sälja ett gäng dyrbara glasbitar. Han är i full gång med att skapa ett eget glasmuseum, Spazio Berengo, inspirerad av Peggy Guggenheim, som byggde upp samlingen till Guggenheim-museet i New York. I en nedlagd hytta från 1700-talet ska de bägge *Glastress*-utställningarna få en permanent plats tillsammans med tillfälliga

glasshower. Berengo har att välja mellan. Hans samling av konstglas från 1980-talet till nutid omfattar med än 900 bitar. Museet ska öppnas i höst och beräknas kosta 1,5 miljoner euro. Just nu samlar äldre verk från den första *Glastress* damm i bråten av kalla ugnar och rostiga arbetsbänkar. En serie masker av den franska kroppsartisten Orlan, hänger på de slitna väggarna. En kyckling med glasben står övergiven på det lortiga golvet, ett verk av den belgiske konstnären Koen Vanmechelen.

»Det är en del kvar att göra här«, medger Adriano, »men det här ska förvandlas till ett museum med världens mest förbluffande glassamling. Tänk dig unika pjäser av Joep van Lieshout, Zaha Hadid och Tony Cragg i ett enda rum.«

Vissa jublar, andra bleknar, men Berengos dröm kan nog realiseras, han har både yrkeskänslan i ryggen och det mod som behövs för att skapa en succé.

En mjuk dimma sänker sig över Muranos skuggiga kanaler, som precis som Venedig är en mosaik av öar sammanbundna med broar och byggnader.

På avstånd stiger den sista röken i spiraler från glasbruken. För ett ögonblick är det som om designvärlden och biennalen inte fanns till. Tiden på Murano tycks gå lite långsammare än i resten av världen. Adriano Berengo är medveten om det.

»Här skapas världens finaste glas. Glasbruken har funnits här i århundraden och kommer aldrig att försvinna.« R

Hjärta av glas värms med gasol. Arbetet pågår för fullt i Studio Berengo.

Venedigtips!

SKA DU KÖPA MURANO-GLAS? Håll utkik efter ett klistermärke i butiksönstret där det står »Vetro Artistico Murano« så vet du att du får äkta vara.

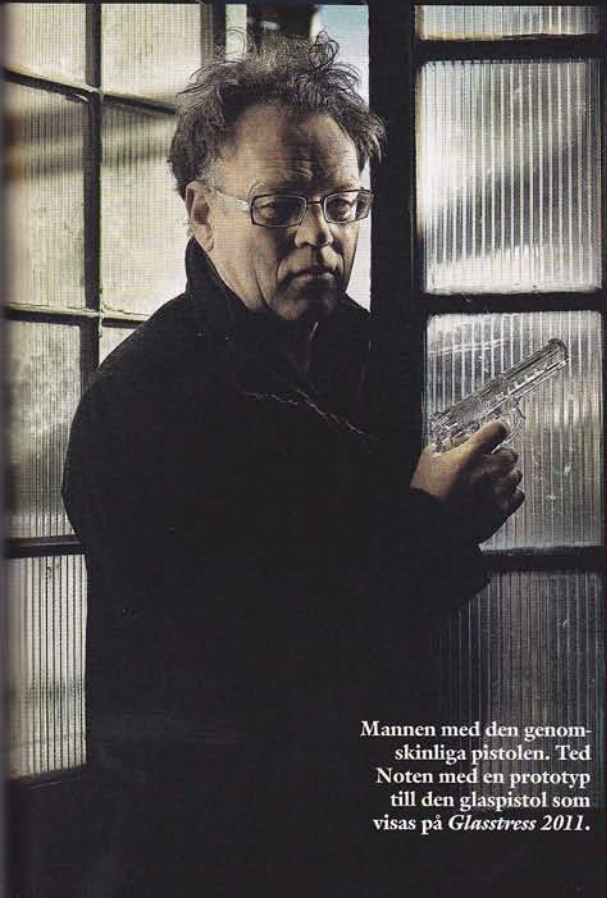
DET PRISBELÖNADE Vecchia Murano Glass Factory (inte på ön utan på andra sidan lagunen) har helt fantastiska glaskonstverk. www.vecchiamurano.it

MISSA INTE HELLER Marco Polo International, särskilt inte dess otroligt vackra guldfiskskålar! www.marcopolointernational.it

PÅ HOTEL CÀ DUE LEONI i Cannaregio-området bor du lyxigt i rum döpta efter kända italienska konstnärer. www.aidueleoni.com

VILL DU I STÄLLET BO på själva ön Murano är Murano Palace ett charmigt litet hotell, inrett i ett alldeles äkta palats. www.muranopalace.com

Vaso Tango av Lino Taglia-pietra, kan ses på Hallwylska i Stockholm till och med 28/8.

Mannen med den genom-skinliga pistolen. Ted Noten med en prototyp till den glaspistol som visas på *Glasstress 2011*.

Murano-sugen på hemmaplan?

Till den 28/8 kan man se Muranoglas på Hallwylska museet i Stockholm, samtida verk samt sådant som samlats in av Fondazione Venezia 1930–1972. Från slutet av augusti kan man se *Glasstress Stockholm* på Millesgården med glaskonst som ställts ut på årets biennal i Venedig. På Birger Jarlsgatan 2 i Stockholm finns också sedan i våras en svensk filial av La Murrina med ett fint utbud av glaskonst (www.lamurrina.se).